

A felnőttoktatás problémái és tapasztalatai az építőiparban

A *Könyvtáros* 1963. évi júliusi számában a felnőttoktatás és a könyvtár kapcsolatának kérdéseit és helyzetét taglalja *Dobos Piroska*. Cikkében jogosan állapítja meg, hogy a könyvtárosok, a népművelők és a felnőttoktatás többi dolgozó sokszor járnak külön utakon és — valljuk meg őszintén —, sokszor intézkednek egymással ellentétesen.

Ezt a szervezetlenséget próbáltuk mi valahogyan kiküszöbölni a Vas megyei építőmunkások körében, és megoldást kerestünk a felnőttoktatás jobb megszervezésére.

Az építőiparban dolgozók gazdasági, társadalmi és kulturális viszonyai teljesen különböznek a zárt üzemek, vagy a falvak adottságaitól. „Műhelyem teteje az ég, falai a látóhatár” — szokták mondani az építőmunkások. És ezt a látóhatárt állandóan bővítik az új építkezések. Ma itt, holnap a megye másik részén, vagy a szomszédos megyékben dolgozik az építőmunkás. A szakszervezetünk megyei bizottságához tartozó dolgozók több megye területén valósítják meg a tervezők elképzeléseit. Az építőmunkásság összetétele is más, mint a többi iparágé. Kialakult ugyan az elmúlt évek során a törzsgárda, de az új szak- és segédmunkás réteg szíve még a földhöz húz. Kulturális igénye új munkahelyén még nem jelentkezett, otthon pedig a munkahely távolsága miatt „talaját veszítette”. A harmadik csoport (szerencsére ez a legkisebb, de vele is számolni kell), az igazi „vándormadarak” csoportja.

Mindezeket a tényeket és körülményeket azért soroltam fel, hogy bizonyítsam: az építőipar sajátos jellege, a szétszórta munkahelyek, az építőmunkásság összetétele és munkához való viszonya még többet követel a népművelés munkásától, mint máshol.

Könyvtáraink feladata a könyv és az olvasás megszerettetése. Ebben értünk is el eredményeket. A növekvő szakmunkásigény az oktatást egyre jobban előtérbe állította. Ezért mi a vállalatok személyzeti osztályaival és a szakszervezeti bizottságokkal felmérést végeztünk. Amikor az adatok rendelkezésünkre álltak, megdöbbenve tapasztaltuk, hogy az oktatási munka ellenére sem fogy, hanem inkább növekszik az építőiparban az általános iskolát el nem végzetek száma.

Felhívásunkra jelentkeztek ugyan néhányan — elsősorban szakmunkások —, azonban a korábban említett építőipari

sajátosságok miatt nagyon kevesen jutottak el odáig, hogy vizsgabizottság előtt számoljanak be tudásukról. Az esti tagozat így nagyrészt nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket. A levelező hallgató felkészüléséhez pedig oly nagy tudásvágy, szorgalom szükséges, hogy ez az oktatási forma sem vált be a területünkön.

Az Építők Szakszervezetének Vas megyei kultúrnevelési bizottsága, a városi tanács művelődési osztályának vezetői és a felnőttoktatásban kiváló eredményeket elért pedagógusok több ízben is megtárgyalták az építőmunkások sajátos helyzetét és oktatási problémáit. Végre megállapodás született egy kísérlet megindításáról. A VII. osztály elvégzésére sikerült 14 dolgozót toborozni. Pedagógusaink fáradtságot nem ismerve, minden vasárnap 5—6 órát foglalkoztak a hallgatókkal. A szétszórta munkahelyekről rendszeresen összegyűlték a dolgozók, s hogyan híre ment a tanításnak, pár hét után sem következett be lemorzsolódás, sőt 22-re emelkedett a létszám. Az oktatás befejeztével pedig a 22 dolgozóból 19 eredményesen vizsgázott! Megtaláltuk végre azt a formát, amely legjobban megfelel az építőipari dolgozóknak.

A vizsgát tett dolgozók között felmérést végeztem. 82%-uk rendszeres olvasója valamelyik könyvtárnak. A hallgatók elmondták, hogy a magyar irodalom, a történelem és a földrajz tanulásánál nagy segítséget kaptak a könyvtári könyvekből, és a szaktanárok rendszeresen felhívták figyelmüket bizonyos könyvek elolvasására. Azonban szóvá tették, hogy könyvtárainkban nem áll rendelkezésükre megfelelő tartalmú és példányszámú, népszerű formában megírt, alapfokú ismereteket nyújtó könyv. Jó lenne, ha az általános iskola felső osztályainak tankönyvei a munkahelyi könyvtárakban is meglennének. Ezeket lapozva sokan kapnának kedvet a továbbtanulásra. Egyébként az általános iskolát elvégzett dolgozóink a legjobb propagandistái az általános iskolai beiskolázásoknak és a könyvtári olvasók toborzásának.

Összegezve: a könyvtár, a népművelés és a felnőttoktatás dolgozóinak segíteniük kell egymást, akkor bizonyosan megtalálják a megfelelő utat és módot felnőttoktatásunk továbbfejlesztésére.

Az 1963/64. évben a kísérleti év tapasztalatait természetesen felhasználjuk. „Megtört a jég”, a dolgozók jelentkeznek az alapfokú ismeretek elsajátítására, sőt

— a szakmunkásigényen kívül — a továbbtanulási vágy is szükségessé tette, hogy esti építőipari technikum induljon az új tanévben Szombathelyen.

Könyvtárunk állománya alapján külön tájékoztatókat és bibliográfiákat készít az egyes alapfokú ismeretek köréből. Külön

ajánló bibliográfiával kívánjuk elősegíteni a műszaki, a munkás, az ifjúsági és a szocialista brigádklubok tagjainak továbbképzését. Így szándékozunk eleget tenni a felnőttoktatás területén jelentkező feladatainknak.

Tóth József

„A munka, a rend, a béke”

A GÖDÖLLŐI ÁRAMMÉRŐGYÁR KÖNYVTÁRÁBAN

A Ganz Árammérőgyár 1950-ben költözött Budapestről Gödöllőre. Műszaki könyvtárát (808 kötet) 1954-ben vette át Szilágyi Endrené. 1958-ban függetlenítették, tanfolyamot végzett, rábízta a szakszervezeti könyvtárát is. Ennek 1200 kötetéből 800-at egyenként szerzett vissza, ezenfelül 2000 Ft kártérítést fizettetett be a vállalat számlájára.

Ma a szakszervezeti könyvtár 3800, a műszaki 4500 kötet könyvet, 84 folyóiratot, több ezer prospektust, fordítást, géprajzot tartalmaz. Az 1950 dolgozó közül az olvasók száma eléri a 920-at. Az 1600 fizikai dolgozóból 620, a 190 műszakiból 180, az adminisztráció 160 munkatársából pedig 120 tagja a szakszervezeti könyvtárnak. A műszaki könyvtárát csaknem 500-an látogatják. Évente 9000 kötetet kölcsönöznek, ennél azonban jóval több a látogatók, folyóiratolvasók, fordítatók száma, melyet nem jegyeznek fel.

Érdekes ez a könyvtár a műszaki és a szakszervezeti könyvtár kapcsolatának szempontjából is, de leginkább figyelemre méltó rendszeres irodalom- és könyvtár-propagandája, valamint az a szerepe, melyet a szocialista brigádok révén játszik az üzem kultúrális életében.

Ebben segíti a két éve működő, 11 tagú ún. „könyvtárbizottság”, mely — ha más néven is — az üzemben valódi könyvbarát-mozgalmi munkát végez. Tagjait különböző műhelyekből, más-más foglalkozású dolgozókból választotta ki a könyvtáros. Azokat szedte össze, akiket amúgy is érdekelt minden könyvtári dolog. Igaz, hogy a bizottság tagjai nem „szabályosan választott” tagok, viszont munkájukat elismerik szükséges társadalmi munkának és ezért azt megfelelő öntudattal is végzik. A bizottságban van műszaki rajzoló, két adminisztrátor, két segédmunkás, három szakmunkás, mérnök és két technikus. A tizenkettedik a könyvtáros. Havonta legalább egyszer összeülnek. A könyvtáros elmondja, miben kéri segítségüket. Ezután megrendelik az új könyveket. Rendet csinálnak a könyvtárban a polcokon, port törölnek, statisztikát készítenek, kölcsönzőcédulákat pótolnak, könyveket ragasztanak. Az ülésekről nem készítenek jegyzőkönyvet. Ha valaki megígéri, hogy elintézi valamit, akkor előbb-utóbb be is váltja. Ha úgy látszik, hogy elfelejti, a könyvtáros a következő alkalommal emlékezteti rá. (A könyvtárosnak van feljegyzése.) Az üléseken a bizottság tagjai rendszeresen beszámolnak az olvasótoborzásról. Az üzemet — egyelőre — 10 részre osztották. Ezekben a bizottsági tag propagálja a könyveket, könyvtári tagokat szervez. Nincs köztük hivatalos verseny, de mindnyájan igyekeznek legjobban végezni munkájukat. Az egyik elvtársnő ennyit mond olvasótoborzási módszeréről: „A szalagban az embernek mozog a keze, de ettől a szája még járhat.” A gyári hangosbemondóban hetenként háromszor könyvismertetés van. Előadó a szakszervezet művelődési felelőse, aki ugyan nem tagja a könyvtárbizottságnak, de szenvedélyesen szereti ezt a munkát.

Az új könyvekről rotaprinten *sokszorosított jegyzék* készül, melyet a bizottsági tagok minden műhelyben, szobában kiragasztanak a falra. Ez az új választék. Igaz, hogy a falragasztnak 2—3 nap múlva lába kel, de buzgón utánaragasztják. Később a könyvtárban előkerül a zsebekből gyűrötten, de be van rajta jegyezve 3 könyv, az olvasó böngészésének eredménye.

A könyvtárban divat az *előjegyzés*. Egy-egy sikeres könyvre többen várnak, mint a kisebb Szabó Ervin fiókokban. A „nagy sláger” most a „Mantuai herceg muzsikusa”, de ezt kizárólag nők jegyzik. Egy tizenhat éves ipari tanuló a KRESZ új kiadását kéri. A könyvtárban megvan, de nyolc előjegyzés van rajta. Az új motorosok és az „előre tanuló” autósok olvasmánya.

A *kétkártyás kölcsönzés* lehetővé teszi, hogy az előjegyzők „megszorongassák” az óhajtott könyv ideiglenes birtokosát. A szorongatott olvasó inkább bekapcsolja *száját legkedvesebb könyveit* is, csak hogy kétszer is nyugodtan végigsírhassa a zene-szerző megindító halálát.